Poštnina plačana v gotovini.

Posamezna številka 0·50 Din.

Delavsko-kmetski list.

Skuk Jaka
. Zalog D.M.v Polju

Zakaj so še vedno zaprti?

Za torek 4. t. m. smo sklicali v Ljubljani shod z zahtevo, da se izpusti na prosto sodruge, ki so že pet mesecev v preiskovalnem zaporu, pa še do danes niso prejeli niti obtožnice, niti se jih ne izpusti. A Baltič je pod RR vlado shod prepovedal. Sklicali pa bomo drugič. Mi hočemo javno vprašati režim, zakaj so delavci po zaporih brez zaslišanja, delavstvo zahteva odločno:

Svobodo za politične jetnike!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II — LJUBLJANA, 6. avgusta 1925. — Štev. 27.

Zopet izhajamo ...

Štiri tedne ni izšel naš list. Vsi so ga pogrešali. Ali vsi razredno-zavedni proletarci so tudi razumeli, zakaj je začasno prikinilo izhajanje njihovo glasilo „Delavsko-kmečki list“. Zaostali naročniki so poravnali naročnino v veliki večini. Zavedni delavci po vseh tovarnah in podjetjih so pridno zbirali za tiskovni sklad, da omogočijo redno izhajanje svojega lista. Ta nabiralna akcija je dokazala, kako priljubljen in ukoreninjen je naš list med delavstvom Slovenije. **Od 104 pol,** *poslanih na razne kraje, smo prejeli doslej nazaj* **20 pol** *z denarjem v vsoti* **okroglih 5000 Din.** *Pozivljamo ostalih 84, da čim prej vrnejo pole z zbranim denarjem. Ta nabiralna akcija nam že danes priča, da je naše gibanje na pravi poti, da se približujemo širokim del. množicam, da ima naš pokret v sebi toliko moralne sile kot nihče drugi. In to nas navdaja s trdnim prepričanjem, da gremo nasproti boljšim časom za delavski razred, da korakamo k neizogibni zmagi proletariata! Po tem lepem uspehu se ne dajmo uspavati, ampak napnimo še bolj vse svoje moči za delavsko-kmečko stvar!*

Uredništvo in uprava „Delavsko-kmet. lista“.

Radikalsko-radičevska vlada in „sporazum“.

V tem času, ko naš list ni izhajal, je padla prejšnja PP vlada in na njeno mesto je stopil RR režim — dogodek, ki smo ga že dolgo časa predvidevali.

V tej vladi so dobili radičevci štiri manj važne ministrske resorte, ustavljen je proces proti Stjepanu Radiću in na svobodo so prišli ostali člani vodstva bivše hrvatske republikanske kmečke stranke, dočim so *še nadalje ostali po zaporih kmetje in delavci, ki so se borili iskreno za republikansko kmečko-delavsko stvar* in je niso izdali v ječi, kakor so to storili Radič in kompanija. Poleg nekaj denarja, ki ga bo dobila Zadružna banka, da se reši poloma in da plača Prpičevo palačo — ne bodo dobili radičevci ničesar več od monarhije in radikalov za svojo podlo kapitulacijo, s katero so izdali vse zahteve in interese hrvatskih množic.

Dosledni v podlosti in zajčevstvu — kot niso bili nikdar dosledni, ko je bilo treba braniti hrvatski kmečki narod — so radičevci padli na trebuh pred predstavniki srbske gosposke nadvlade — radikali in monarhijo, da izrazijo svojo bedasto hvaležnost za drobtine, ki so jih postali deležni. Stjepan Radič, ki je nekdaj dejal, da manjkajo samo še rogovi onim, ki so tudi še po svetovni vojni ostali monarhisti, je poslal takoj po zapustitvi zapora tri brzojavke, katerih ne bi podpisal vsak navdušen monarhist.

Vodstvo one stranke, ki je nekdaj zahtevala hrvaško samostojnost, hrvaški sabor in hrvaško republiko, se je odpovedalo vsemu temu in se zadovoljilo s tem, da služi kot peto kolo režimu srbske buržuazije in reakcije.

Narodni sporazum?

Njihovo sramoto vidi vsakdo, njihovo podlost vsakdo prezira, rogajo se jim celo radikali, ki so jih sprejeli v svojo službo mesto Pribičevića. A Stjepan Radič je toliko predrzen, da pravi, da je s tem dosežen „narodni sporazum“ na podlagi enakopravnosti! V čem obstoji po Radičevem mnenju ta enakopravnost? V tem, da sta hrvaški in srbski narod socialno enakopravna.

Da, res je, da sta srbski in hrvaški delavec in kmet enakopravna v tem, da sta oba v socialnem pogledu enako brezpravna.

Ali to ni nikak sporazum srbskega, hrvaškega in slovenskega delovnega ljudstva. To je sporazum nekaj izdajalcev hrvaškega naroda z radikali proti slovenskemu, hrvaškemu in srbskemu delovnemu ljudstvu. *Ko bodo res vse te množice napravile sporazum proti vladajoči gospodi,* bo odzvenkalo radikalom in radičevskemu izmečku in Radič se bo še bolj zaril v luknjo, kot se je pred Pribičevičevimi policaji.

Radičevski zagovorniki v Sloveniji.

Pri nas opravičuje ta „sporazum“ „Narodni Dnevnik“ ter „Kmetski list“, ki ga piše Pucelj, bivši „republikanec“ Prepeluh pa menda zanj zbira inserate. *Ali nihče ne more pred ljudskimi množicami opravičiti ta „sporazum“* — ki ni sporazum, ampak najsramotnejša kapitulacija pred nadvlado srbske vojaške in monarhistične gospode.

Ali najdemo za to kake opravičljive razloge? Radičevska stranka je bila v nevarnosti, da izgubi vse svoje poslanske mandate in svojo legalnost. Stranka je bila s tem postavljena pred alternativo: *ali se vrne k svoji taktiki iz l. 1920 — taktiki bojkota in mirotvorne rezistence, ali pa da to rezistenco (odpor) poveča, s tem da začne politiko upornega in težkega revolucionarnega boja.*

Vodstvo se je odločilo za tretje — za kapitulacijo proti volji in brez vprašanja hrvaških množic.

Strah in interesi nekaj korupcionašev in bankirjev v radičevski stranki, politika izdajstva strankinega programa radi osebne svobode Radića in tovarišev — to so bili neposredni razlogi, da je prišlo do kapitulacije.

Ali je to samo Radičeva taktika?

Nekateri se tolažijo s tem, da hočejo radičevci radikale balkansko prevarati. Tudi največje nemogočnosti so mogoče za S. Radića. *V besedah, zato da prevara ljudstvo,* se morda Radič še povrne k republikanskim frazam, *ali dejansko je Radič za vedno končal boj za republiko in samoodločbo narodov.*

Radičevci (voditelji) so likvidirali sami sebe, njihova napredna, objektivno revolucionarna vloga v Jugoslaviji in na Balkanu je prenehala.

L. 1848 je hrvaški ban Jelačič z vojsko pripomogel do zmage dunajske nemške reakcije, — kar je pomenjalo začasno zmago reakcije v celi Evropi. *Radič je danes novi Jelačič!* Vpregel se je v kolo balkanske reakcije — in s tem tudi reakcije v Evropi.

„Kmetski list“, Pucljeva in Prepeluhova „zveza kmečkega ljudstva“ se trudi, da tudi slovenske kmete vpreže v reakcionarni jarem.

Kaj ima storiti delovno ljudstvo?

Potem, ko je radičevsko vodstvo likvidiralo samo sebe, je potrebno, da tudi delovno ljudstvo likvidira radičevščino.

Kaj se to pravi?

V delavcih in kmetih je ostala revolucionarna energija, ki nas edina [illegible]

V času, ko je radičevsko vodstvo izdalo svoj lastni program, ko se skušajo klerikalci predstaviti „levičarje“ — samo v frazah, dočim nadaljujejo svojo kolebljivo, malomeščansko politiko — ki vodi neizogibno v podobno kapitulacijo, v tem času je naloga razredno-bojevnega delavskega gibanja, da *zbere vse sile proletarskih in kmečkih pokretov za enoten, revolucionaren boj proti glavnemu sovražniku — vladajoči srbski buržuaziji, proti politični in socialni reakciji, proti centralizmu, proti kapitalističnemu gospodstvu, za republiko, za svobodo vsakega naroda, za svobodo delavcev in kmetov.*

Petletnica rdeče strokovne internacionale.

V juliju mesecu je rdeča strok. internacionala praznovala petletnico svojega obstoja.

Po vojni na novo vstala amsterdamska strokovna internacionala je poskušala, delavske mase popolnoma izročiti imperialistični „zvezi narodov“, v kateri so sedeli razni „socialistični“ ministri. Borila se je pa — proti rdečim strok. organizacijam Rusije. Za to svoje početje je amsterdamska internacionala izgubila 10 milijonov članov od 25 milijonov, ki jih je imela takoj po vojni.

Rdeča strokovna internacionala, ustanovljena 18. jul. 1920 v Moskvi, si je vzpričo te izdajalske politike amsterdamske internacionale dala nalogo, da *zbere vse sile strokovno-organiziranih množic za boj proti mednarodnemu kapitalu.* Že I. kongres je določil te smernice. II. kongres l. 1922 se je pečal predvsem z organiziranjem revolucionarnih moči v mednarodnem strok. gibanju, dočim je lanski III. kongres osredotočil svoje delo predvsem na — *upostavitev mednarodne strokovne enotnosti.* Dočim so bile takoj po vojni le male opozicionalne skupine proti amsterdamski reformistični politiki, je danes gotovo *nad tretjino članov* same amsterdamske internacionale proti njeni reformistični politiki.

Močno levo krilo je nastalo v Amsterdamu. Današnji predsednik amsterdamske internacionale Purcell (vodja angleškega strok. gibanja) je prijatelj ruskih strok. organizacij in dela za mednarodno strok. enotnost.

Kljub velikim razlikam med vodilnimi elementi amsterdamske in rdeče strok. internacionale (= RSI), je RSI postavila v ospredje enotnost strokovnega gibanja zato, da se sistematično organizira delavski odpor proti kapitalu.

„Strokovno gibanje je razcepljeno in to je adut v rokah mednarodnega kapitala; zato združimo razcepljene strokovne zveze!“, tako pravi RSI.

Ona stoji na stališču, da se v to svrho po posameznih deželah skličejo zedinjevalni kongresi po proporcionalnem sistemu. Isto tako naj se skliče *mednarodni kongres ujedinjenja.* RSI izjavlja, da se bo pokoravala sklepom teh kongresov brez ozira, kdo bo imel [illegible] damcem, naj tudi oni sprejmejo to podlago. Desno krilo amsterdamske internacionale odklanja to stališče, ker ne mara delavske enotnosti. Toda delavci je zahtevajo. Zato bo tudi prišlo do mednarodne strok. enotnosti.

Internacionalno rdeče strokovno gibanje je v preteklih pet letih mnogo storilo, ali še več ima storiti. *Treba je izvršiti ogromno delo združenja milijonov in milijonov proletarcev v eno bojevno armado proti kapitalu.*

Delajmo na tem tudi mi proletarci Slovenije!

Živela enotnost mednarodnega strokovnega gibanja!

Nazadnjaška Evropa in napredna Azija.

Primerjanje teh besed se zdi, da je paradoks (čudež). Kdo ne ve, da je Evropa napredna, a Azija nazadnjaška? Ali v besedah, vzetih za naslov tega članka, je bridka resnica.

V civilizirani in napredni Evropi, z njeno bleščečo razvito tehniko, z njeno bogato, vsestransko kulturo in konštitucijo je nastopil tak zgodovinski moment, ko gospodujoča buržuazija iz strahu pred rastočim in okrepljujočim se proletariatom podpira vse nazadnjaško, izumirajoče, srednjeveško. Preživljajoča se buržuazija se druži z vsemi preživelimi in preživljajočimi se silami, da bi ohranila kolebajočo se mezdno sužnost.

V napredni Evropi komandira buržuazija, ki podpira vse zaostalo. Evropa je napredna v naših dnevih *ne po zaslugi* buržuazije, temveč *proti* njej, kajti edino le proletariat vedno bolj veča milijonsko vojsko borcev za boljšo bodočnost, edino on čuva in razširja neizprosno mržnjo do nazadnjaštva, div-

Zbirajte nove naročnike!

jaštva, predpravic, suženstva in poniževanja človeka po človeku.

V „napredni“ Evropi je *napreden* razred samo proletariat. A živa buržuazija je pripravljena na vsa zverinstva in zločine, da obrani propadajočo kapitalistično sužnost.

In težko je navesti bolj nazoren vzgled za to propadanje vse evropske buržuazije kot njeno podporo reakciji v Aziji iz profitarskih pohlepov finančnih delničarjev in lopovov — kapitalistov.

V Aziji povsod narašča, se širi in utrjuje mogočno demokratično gibanje. Buržuazija gre tam še z narodom proti reakciji. K življenju, svetlobi, svobodi se prebujajo *stotine* milijonov ljudi. Kako radost vzbuja to svetovno gibanje v srcih vseh zavednih delavcev, ki vedo, da vodi pot h kolektivizmu preko demokracije! S kakim sočuvstvovanjem napram mladi Aziji so navdani vsi častni demokrati!

A „napredna“ Evropa? Ona ropa Kitajsko in pomaga sovražnikom demokracije, sovragom svobode v Kitajski!

Vsa gospodujoča Evropa, vsa evropska buržuazija je v zvezi s silami reakcije in srednjeveštva v Kitajski.

Zato ima vsa mlada Azija, to je stotine milijonov delovnih ljudi v Aziji, gotovega zaveznika v proletariatu vseh civiliziranih dežel. Nobena sila na svetu ne more zadržati njegove zmage, ki bo osvobodila vse narode Evrope in Azije.

*

Ta članek je izšel izpod peresa Uljanova v 113. štev. „Pravde“ 18. maja 1913 leta — v centralnem glasilu tedanje ruske socialdemokratične in danes boljševiške stranke. Članek dokazuje, kako je ruski zavedni proletariat že tedaj pravilno ocenjeval pomen osvobodilnega gibanja kolonialnih narodov, ki danes vedno bolj napreduje — s podporo delavsko-kmečke Rusije — ki jo je med tem ruski proletariat upostavil. In tako vidijo kolonialni narodi naravno svojega najmočnejšega zaveznika v ruskem delovnem ljudstvu.

Pred orjaškim svetovnim bojem rudarjev.

Meščansko časopisje je že trobilo v svet: kapitalizem je utrjen, delavska (boljševiška) nevarnost je mimo. Pa izbruhne osvobodilno gibanje 400 milijonov Kitajcev, Marokanci se merijo s francosko soldatesko, Rusija se utrjuje. Anglija mobilizira vse reakcionarne sile proti Rusiji, dočim se njena oblast v kolonijah maje.

.. „Visoki“ so cilji angleškega imperializma. Toda ta imperializem se je pričel radi svojih notranjih nasprotstev rušiti tudi doma. Število brezposelnih delavcev v Angliji je doseglo poldrug milijon. V tem položaju so lastniki premogokopov izjavili, da morajo „radi krize“ z 31. julijem podaljšati sedanji sedemurni delavnik v rudnikih na 8 ur in sedanje plače (ki znašajo še vedno okrog 4000 Din mes. v naši valuti) znižati. Toda tu so zadeli ne samo na odpor angleških rudarjev, ampak tudi na odpor rudarjev Francije, Belgije, Češke in Nemčije, ki so izjavili, da bodo s štrajkom podprli stavko angleških sodrugov. V Angliji sami se je ustanovila bojna četverozveza najvažnejših delavskih kategorij (rudarjev, železničarjev, transportnikov in kovinarjev), ki v slučaju potrebe proglase generalno stavko proti angleškemu kapitalu. Vzpričo te delavske enotnosti so kapitalisti v zadnjem momentu preložili svoje zahteve za 14 dni, tako da 31. julija ni prišlo do te ogromne stavke.

Orjaški boj se je torej sicer za enkrat odložil, ali prej ali slej bo neizogibno izbruhnil. Delavstvo je spoznalo, da proti kapitalizmu na današnji razvojni stopnji more zmagati le, če stopi v generalni boj v celi državi z direktno bojevno podporo mednarodnega proletariata. Stare oblike boja ne odgovarjajo več položaju. Doslej tega delavstvo ni videlo po zaslugi desnih reformistov, zato je bilo poraženo.

Naši rudarji in železničarji se morajo zavedati tega. Trboveljska družba je letos izkazala 40 milijonov Din čistega dobička. Dosegla je profit kot še nikdar poprej. Na račun koga? Na račun delavskih plač, ki še nikdar niso bile tako sramotno nizke, kakor so sedaj. Rudar s svojo družino danes direktno strada. Zakaj? Ker do danes rudarski proletariat ni imel svoje enotne bojevne strokovne organizacije. V času, ko je bila nasilno razpuščena Zveza Rud. Delavcev, je izsesala Trboveljska družba iz rudarjev 40 milijonov Din čistega profita? Te številke so najbolj jasen dokaz, kakega pomena je za delavstvo bojevna strok. organizacija. Primerjajmo Anglijo in Slovenijo.

Danes obstoji enotna rudarska organizacija

„Zveza Rudarjev Jugoslavije“.

Nasprotniki rovarijo proti njej. Vedite, da so ti rovarji podkupljenci Trboveljske družbe! Zato jih ne poslušajte!

Rudarji, strnite se v eno bojevno armado!

Pripravite se na boj!

Ker brez boja se ne doseže ničesar!

Vsak, kdor dela, brez ozira na starost, spol, vero, narodnost, mora biti organiziran.

En dan v celici.

(Tako žive stotine, katerih izpustitev zahtevamo.)

Z nekim topim čuvstvom v glavi se zbudiš zjutraj. Zbudiš se? Morda nisi niti spal, ampak si gledal v temo, ki jo je včasih prodrl svetioben žarek, ko je paznik pogledal skozi okroglo luknjo na vratih, kaj je s teboj.

Šest je ura. Točno vsi jetniki morajo iz „postelje“. Zaškrtajo ključi v vratih in paznik zavpije: „Kiblo ven!“ Jetnik se mora hitro obleči, posteljo pripeti k steni, počistiti celico, „kiblo“ in vrč na vodo postaviti na hodnik. To vse izvršiš v petih minutah. Kajti paznik nima časa. On ima odpreti in zapreti mnogo celic. Zopet si sam.

Čez deset minut prineso jetniki — „hausarbeiterji“ kruh in „kavo“. Paznik zopet zaklene. Ti pa poješ iz pločevinaste skodele rjavo vodo in si odlomiš kruha. To je zajutrk do opoldan.

Enkrat dopoldan gre tvoje nadstropje na „sprehod“. In tu hodiš celo uro v krogu, vedno v krogu, brez besed, pet korakov za jetnikom spredaj, pet korakov pred jetnikom zadaj. Truden in top se vrneš s tega „sprehoda“ v celico. In tu hodiš gor in dol, gor in dol, tja in počez . . .

Ob enajstih dobiš kosilo. Danes je ričet, jutri polenta s lojem, pojutrišnjem krompirji na vodi — vse z lojem. Dober tek! Pa hodiš zopet po celici gor in dol šest korakov tja, šest korakov nazaj, tri korake počez. Bledo in hladno zro na tebe stene, zunaj je solnce, okno celice pa je [redacted] skozi to ne smeš [redacted] imaš za razmišljanje kaj si zagrešil proti državi, kajti ti si politični jetnik. Kajenje in knjiga je edino razvedrilo. Lahko čitaš. Nihče te ne moti. Ali v mariborski kaznilnici ti niti tega ne dovolijo vedno.

Ob petih popoldan zopet postaviš na hodnik „kiblo“ in vrč za vodo. In večerjo dobiš: ričet na vodi, kruh na vodi, vodo s krompirjem — ob nedeljah in praznikih pa še tega ne, da veš, kdaj je Gospod počival.

Ob šestih greš spat. In sanjaš, kako si bil zunaj med sodrugi, pa se prebudiš v celici. Ugibaš, kaj se godi „zunaj“, ker časopisov ne dobivaš. Kaj je z gibanjem? Z ženo, otroci?

To je en dan v celici. Top in monoton. 24 ur. Moša Pijade in drugi so obsojeni na 20 let, na sedemtisočtristo dni v celici . . .

Toda politični jetnik pozabi na svojo usodo v celici. On ima v sebi revolucionaren ponos. Z duhom je on tam zunaj med sodrugi, upa, da se borijo, da mislijo nanj, da ga bodo osvobodili. Poln zaupanja in poguma je, če ve, da nanj mislimo.

Mislimo na nje!

Vztrajajmo v boju!

Bivši politični jetnik.

Domači pregled.

Kako se postopa s političnimi jetniki pri nas?

Ko n. pr. en tat odsedi svojo kazen, se ga pusti na prosto. V Mariboru je 1. avgusta dokončal svoj šestmesečni zapor radi žaljenja države s. Deutschbauer Feliks, ki je bil po denunciaciji orjunskega učitelja obsojen na pol leta ječe radi svojega govora na našem volilnem shodu v Ljutomeru. Toda 1. avgusta ga niso pustili na prosto, temveč sta ga dva policaja privedla na mariborsko policijsko direkcijo, kjer so ga obsodili na izgon iz Maribora in ga poslali v orožniškem spremstvu pod policijsko kontrolo v Ljutomer. Taka barbarstva in protizakonitosti s političnimi jetniki uganja mariborska policija pod režimom RR in velikega župana Pirkmajerja.

Izpremeba davka na ročne delavce.

Po novem zakonu o dvanajstinah se je v gotovi meri zboljšalo naredbo o davku na ročne delavce. Zakon se glasi po novem sprejetju:

„Čl. 34. A. Vsi ročni delavci brez ozira na značaj posla, ki ga opravljajo, a ne prejemajo plače od države, temveč od privatnih oseb ali ustanov, plačajo od 1. apr. 1925. l. 2 % neposrednega davka in vseh državnih in špecialnih doklad, 0·5 % na račun invalidskega davka, 0·2 % na račun vojaškega komorskega davka. (Torej skupaj 2·7 in ne 3·4 %.) Ročni delavci in delavke izpod 18 in nad 65 let starosti, katerih plača znaša manj kot 5000 Din letno, in sezonski poljedelski delavci so prosti plačevanja tega davka. Delodajalci jamčijo za plačilo davka svojih delavcev in delavk. S tem se razveljavijo vse ostale odredbe, ki so doslej obstojale v posdinih pokrajinah.“

Na to malenkostno zboljšanje je pristala vlada pod pritiskom delavske akcije 14. junija. Delavci se pa s tem ne smemo zadovoljiti. Naša minimalna zahteva je: delavci z letnimi dohodki izpod 30.000 Din morajo biti davka prosti.

Reakcionarni tiskovni zakon bo sprejet.

Da so radičevci postali orodje najhujše reakcije, so dokazali zopet pri razpravi o tiskovnem zakonu, ki ga misli RR vlada uveljaviti v še reakcionarnejši obliki kot PP režim. To bo zadnja usluga radičevcev črni reakciji — pred odhodom parlamenta na počitnice.

Deklaracija RR vlade.

Deklaracije vseh meščanskih vlad, ki se čitajo pred parlamentom, so si enake v tem, da o nobenem perečem vprašanju ne povedo nič drugega kot razne patriotične fraze. Deklaracija RR vlade je vsaj v enem pogledu jasna: čeprav radičevski advokati pravijo, da so napravili sporazum narodov, pravi deklaracija, da se je napravil sporazum med radikalsko in radičevsko stranko „za uspešnejše izvajanje državnih poslov“. Kako ima izvajati RR koalicija te posle? Deklaracija pove jasno, da se mora nadaljevati politika PP vlade na podlagi strogega izvajanja Vidovdanskega centralizma. Kmetje, če vam bo hotel Pucelj ali Prepeluh kaj drugega pripovedovati, jim povejte, da so vsi radičevski ministri lastnoročno podpisali to deklaracijo.

Blok narodnega sporazuma v „lojalni opoziciji“.

V imenu „bloka nar. sporazuma“ (to so Davidovičevi demokrati, klerikalci in muslimani) je Davidovič jasno povedal stališče teh strank napram RR vladi. Tudi ta blok je za Vidovdansko ustavo, to je proti pravici Slovencev in Hrvatov do samoodločbe. Radičevcem zamerijo ti gospodje le to, zakaj se niso že prej prodali Davidović-Koroščevi vladi, in zavidajo Pašiča, da je on ujel v zanjko Stj. Radiča. Zato so omenjene stranke le v „lojalni“ opo-

V. I. U.:

O nacionalnem ponosu Velikorusov.*

Koliko govore, razpravljajo, kričé sedaj o narodnosti, o domovini! Ne da se razbrati, kje se tu konča podkupljivi častilec krvnika Nikolaja Romanova ali mučiteljev Zamorcev in indijskih prebivalcev, kje se pričenja povprečni malomeščan, ki iz neumnosti ali breznačajnosti plava „za strujo“.

Poskusimo tudi mi, velikoruski socialdemokrati določiti svoje razmerje napram tej idejni struji. Nam, predstavnikom velikodržavnega naroda skrajnega vzhoda Evrope in dobrega dela Azije, bi se ne spodobilo pozabljati velikanski pomen nacionalnega vprašanja; — zlasti ne v taki državi, ki jo po pravici imenujejo „ječo narodov“; — v času, ko na daljnjem vzhodu Evrope in v Aziji prebuja kapitalizem k življenju in zavesti celo vrsto „novih“, velikih in malih narodov; — v momentu, ko je caristična monarhija postavila pod orožje milijone Velikorusov in „tujih narodov“, da bi rešila cel niz nacionalnih vprašanj napram interesom združenega plemstva in Gučkov s Krestovnikovimi,[1] Dolgorukovimi,[2] Kutlerami,[3] Rodičevimi[4].

Ali je nam, velikoruskim zavednim proletarcem tuje čuvstvo nacionalnega ponosa? Gotovo ne! Mi ljubimo svoj jezik in svojo domovino, mi največ delamo na tem, da se njene delovne množice (t. j. devet desetin vsega prebivalstva) dvignejo do zavestnega življenja socialistov. Nam je najtežje videti in čutiti, pod kakimi nasilstvi, zatiranjem in zasramovanjem carskih rabljev, plemenitašev in kapitalistov trpi naša prekrasna domovina. Mi smo ponosni na to, da so ta nasilstva povzročila odpor v naši sredini, sredi Velikorusov, da je ta sredina rodila Radiščeva,[5] dekabriste,[6] revolucionarje iz srednjih stanov sedemdesetih let, da je velikoruski delavski razred ustvaril v 1905. letu mogočno revolucionarno stranko množic, da je velikoruski kmet istočasno začel odganjati popa in graščaka.

Mi pomnimo, da je pred petdesetimi leti velikoruski demokrat Černiševskij žrtvoval svoje življenje stvari revolucije in dejal: „Pomilovalni narod, narod sužnjev, od zgoraj do spodaj — vsi so sužnji.“ Odkriti in prikriti sužnji — Velikorusi (sužnji po svojem razmerju k caristični monarhiji) se neradi spominjajo na te besede. A po našem so bile to besede iskrene ljubezni do domovine, ljubezni, ki je trpela radi pomanjkanja revolucionarnosti v množicah velikoruskega prebivalstva. Tedaj je ni bilo. Sedaj je je malo, ali ona je že. Mi smo polni čuvstva nacionalnega ponosa, kajti velikoruski narod je *tudi* ustvaril revolucionarni razred in *tudi* dokazal, da je sposoben dati človeštvu velike vzore boja za svobodo in za socializem, a ne samo velikih pogromov, niza vislic, mučenja, kuge gladu in klečeplazenja pred popi, carji, graščaki in kapitalisti.

Mi smo polni čuvstva nacionalnega ponosa in prav radi tega *posebno* sovražimo *svojo* suženjsko preteklost in svojo suženjsko sedanjost, ko nas isti plemiči, gnani po kapitalistih, vodijo v vojno, da bi zadušili Poljsko in Ukrajino, da bi zatrli demokratično gibanje v Perziji in Kitajski.

* Glej članek: „Naš novi podlistek“!

[1] Krestovnikov — eden največjih ruskih industrialcev, predsednik bivše moskovske borze.

[2] Dolgorukovi — dva brata, vodilna člana monarhistične kadetske stranke.

[3] Kutler — istotako.

[4] Rodičev — voditelj in parlam. govornik kadetov.

[5] Radiščev — je v svoji knjigi „Potovanje iz Petrograda v Moskvo“ opisal strahote tlačanstva, za kar je bil obsojen na smrt in pomiloščen na desetletno izgnanstvo v Sibirijo.

[6] Dekabristi — uporniki, ki so v decembru (dekabr) napravili zarolo proti carja.

...iji, t. j. da bodo v parlamentu vlasih ...vilile zato, da tudi one dobe kako drobtine.

Vloga Pribičevičevcev.

Pribičević-Žerjavova družba je zopet v opoziciji. Radičevci pravijo, da je njihova zasluga, da ti ljudje niso več ministri. V resnici je stvar drugačna.

Pribičević ni šel v opozicijo zato, ker so to zahtevali radičevci, temveč zato, ker je to potrebno radikalom in Beli roki. Radičevci so sedaj vpreženi v velikosrbski režim. Če bi ostal Pribičević v vladi, bi bilo izdajstvo radičevcev še očividnejše in nova vlada bi samo izgubila glasove v prečanskih krajih. Tako jih pa mislijo prevarati, češ, Pribičevičevim metodam je konec. Ali one se nadaljujejo le pod drugo firmo. V Sloveniji je ostal Baltić-Žerjavov režim, ki za delavstvo ne pozna zakona.

Nove dvanajstine sprejete.

RR vlada je takoj nudila dokaz, da je ostalo vse pri starem. Predložila ni nobenega rednega proračuna, temveč je izdelala predlog za nov izredni tromesečni proračun — takozvane dvanajstine — za mesece avgust-oktober. Finančni minister je pri razpravi v parlamentu opozarjal, da je treba „štediti“. In te nove dvanajstine res štedijo za delavce in kmete, za katere ni kredita, za kapitaliste pa štedi tako, da kapitalisti plačujejo še manjše davke. Vsa bremena nosijo delavci in kmetje in plačujejo v državno blagajno težke miljarde za militarizem, dvor, žandarmerijo i. dr.

Demokrat — ravnatelj bolniške blagajne.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev ima od 29. m. m. novega ravnatelja in sicer žerjavovskega demokrata dr. J. Bohinca. Drugi kandidat Likar (socialist) je dobil le 6 proti 9 glasovom. Čudno, da o vsem tem sedaj „Socialist“ molči. O razpisu volitev v bolniško blagajno ni duha ne sluha. Mi smo večkrat odločno zahtevali v časopisju in na shodih, da mora biti konec vladi komisarjev v bolniški blagajni in da se morajo razpisati volitve. Niti „Naprejevci“ niti „Socialisti“ nas v tem niso podprli, ker menda upajo doseči več — za koga? — v slogi z demokrati. Novi ravnatelj Bohinec je ponoven dokaz za to, kako rezultate rodi taka „razredna“ politika. Narodni „socialisti“ so s tem rezultatom zadovoljni.

Tudi bratovske skladnice se imenujejo.

Delavstvo v Trbovljah ni hotelo voliti zaupnikov v bratovsko skladnico po reakcionarnih določbah neveljavnega žerjavovega pravilnika. Sedaj je pa rudarsko glavarstvo enostavno imenovalo delavske zastopnike v bratovsko skladnico. Do sedaj se je smatralo za delavske zastopnike samo tako, ki jih je delavstvo res izvolilo. Pod „socialnim“ režimom PP = RR pa se misli uvesti popolnoma druga praksa. „Socialist“ pravi na vse to: „K temu imenovanju bomo še spregovorili.“ Mi pa pravimo: 12.000 slovenskih rudarjev si ne sme pustiti na noben način pljuvati v obraz in se ne sme ukleniti tej protizakonitosti!

Proslava tridesetletnice društva lesnih delavcev.

1. in 2. avgusta je celokupno delavstvo v Ljubljani praznovalo tridesetletnico društva lesnih delavcev. 1. avgusta se je vršil v veliki dvorani „Union“ velik delavski koncert, prvi v takem obsegu v Sloveniji sploh. Dvorana je bila precej dobro zasedena, le prvi sedeži po 20 Din so bili predragi za delavca. Purgarija pa ni prišla. Nastopila so sledeča pevska društva: „Sava“ z Jesenic, „Naprej“ iz Celja, „Solidarnost“ iz Kamnika, „Cankar“ iz Ljubljane, „Vintgar“ iz Dobrave, „Del. glasbeno društvo“ iz Ljubljane, „Jednakost“ iz Zagreba, „Svoboda“ iz Hrastnika, „Grafika“ iz Ljubljane. Vsa društva so žela burno odobravanje za svoja lepa izvajanja, največ navdušenja je pa bilo za „Jednakost“, ki je zelo simpatično nastopila in zapela internacionalo. Videlo se je, da so se vsa društva vestno pripravila na to veliko delavsko prireditev. Zelo dober je „Cankar“, tudi „Vintgar“ je pohvale vreden, glede uglajenosti in dovršenosti glasov je omeniti „Grafiko“. Zadovoljni smo bili z vsemi zbori. Priporočljivo bi bilo, da se ustanovi zveza delavskih pevskih zborov v svrho vzajemnega podpiranja. Vsem društvom priporočamo, da si nabavijo note še drugih mednarodnih proletarskih pesmi, ki so doslej še v Sloveniji neznane.

Drugi dan se je vršilo slovesno razvitje praporja lesnih delavcev, ki so se ga udeležila razna strokovna društva iz Ljubljane in ostalih krajev s praporji, pevski zbori, kovinarska jeseniška godba in dr.

Trg pred Mestnim domom se je ta dan napolnil z delavci. Pozdravne nagovore sta imela Petejan iz Maribora in s. Štukelj za našo skupino. K besedi se je oglasil v imenu „općeg radničkog saveza“ Karamina. Po razvitju se je vršil imponzanten sprevod po Ljubljani. Proslava se je vršila v znamenju parole: bojevna strokovna enotnost, strnenje delavskih sil proti buržuaziji. To bo brezdvomno mnogo pripomoglo k oživljenju razrednega delavskega gibanja v Ljubljani.

Internacionalni pregled.

Nemška delavska delegacija v Sovjetski Rusiji.

Delavstvo Evrope se vedno bolj zanima za življenje sovjetske unije. Iz vseh dežel potujejo v Rusijo delavske delegacije, sestavljene iz ljudi najrazličnejših političnih naziranj. Da omenimo le [illegible] francosko in belgijsko delegacijo.

Pretekli mesec pa je [illegible] Leningrad nemška delavska de[illegible] sestavljena iz 62 komunistov in 2[illegible] demokratov.

Kaj je videla delegacija?

Delegacija je izdala v ruskih in nemških časopisih obširno poročilo o svojem potovanju. Mi moremo navesti le najvažnejše stvari.

V Leningradu so najprej obiskali svetovnoznane, ogromne Putilove delavnice, kjer so zlasti pregledali stanje delavstva v tovarni, delovanje obratnega sveta, stanje del. zavarovanja, bolniške blagajne itd. Delegacija pravi, da se je podrobno razgovarjala z delavci deset velikih obratov, kjer je zaposlenih 16.000 delavcev. Povsod je dobila odgovor: Nikdar ni imel delavski razred v Rusiji toliko političnih pravic in toliko možnosti, da uveljavi svoj vpliv. Dva navadna delavca iz Putilovih tovarn (en komunist in en nadstrankar) sta v ru[illegible] [illegible]tralni vladi. V leningradskem sovjetu je 23 delavcev iz Putilovih tovarn. Obratni svet odloča v vseh gospodarskih in mezdnih vprašanjih, o nameščanju in odpuščanju delavcev. Ravnatelj tovarne je star Putilovov delavec, ki je bil pod carizmom trikrat v ječi in Sibiriji.

Član industrijske komisije, kovinar Schandt iz Nürnberga je izjavil novinarjem:

„Naša komisija je sestavljena iz zastopnikov različnih industrijskih panog. Mi hočemo študirati sovjetsko industrijo z vsemi njenimi pozitivnimi in negativnimi stranmi. Pri obisku Putilovih delavnic smo dobili vtis, da je razmerje med delavstvom in upravo, med obratnim svetom — delavstvom in upravo resnično sodružno razmerje. Pri vas je vse osredotočeno na en cilj: **Delati, delati za zgradbo novega gospodarstva.** Zato je delo v sovj. uniji radost in nas veseli, da vidimo tako delo. **Ničesar ne moremo bolj želeti, kot da upostavimo take delovne razmere v naši domovini.**“

Putilove delavnice je pregledovala delegacija štiri dni. Nato si je ogledala druge tovarne. Ugotovila je, da od ustvarjenega dobička pripada 25% državnemu fondu, 10% fondu za zboljšanje del. položaja in ostalih 65% za razširjenje produkcije.

Socialdemokratski delegat Oberhagen pravi o svojih vtisih v Leningradu sledeče:

„Kljub gotovim predsodkom, s katerimi sem prišel semkaj, morem še sedaj reči, da se je v sovj. Rusiji ustvarilo podlago za nov svet, svet, v katerem bodo vsi ljudje srečni. Kot socialdemokrat gledam kritično na vse. Ali priznati moram, da je name napravila velikanski vtis slika triumfa moči del. razreda, ki sem jo tu videl. Kljub gotovim pomanjkljivostim, katere sem še ugotovil, vidim, kako nastaja tu nov svet, kako velike so pridobitve ruskih delavcev.“

21. julija je dospela delegacija v Moskvo. Na kolodvoru jo je dočakala ogromna množica delavcev z zastavami. Trocki je pozdravil v „Izvestjih“ delegacijo: „Ali smo mi interesirani na tem, da predstavimo inozemskim gostom in delavcem svoje življenje boljše, kot je v resnici? Nikakor ne. Mi smo zainteresirani na tem, da v polni meri spoznajo inozemski prijatelji naše notranje in zunanje težkoče. Drugi prijatelji, glejte nas tako, kakršni smo, brez iluzij! Nismo tako slabi, kakor bi nas rada naslikala fantazija naših sovražnikov, ali tudi ne tako lepi, kakor nas lastna volja vidi v bodočnosti.“

Drugi dan je moskovski proletariat priredil velikansko manifestacijo na čast nemški delegaciji. Nemško delegacijo sta med drugimi pozdravila Rikov in Buharin. Rikov je med drugim dejal:

„Želim, da taka bratska svidenja delavskih množic zapadne Evrope in sovjetske unije pripomorejo k enotnosti internacionalnega del. razreda, ki bi zagotovila možnost mirnega dela. Internacionalna delavska enotnost bo prinesla del. razredu mir v sedanjosti in zmago v bodočnosti.“

V imenu nemške delegacije je odgovoril Freiberger, ki je dejal med drugim:

„Pred našim odhodom se je razširila legenda, da nam bodo komunisti pokazali samo to, kar je za nje koristno. Toda ruski prijatelji so nam pokazali, kar zanima nemško delavstvo. Videli smo tudi vse pomanjkljivosti in težko dediščino carističnega gospodarstva. Vsi smo se prepričali, da je ruski del. razred mnogo pred nami in da se tu gradi resnični socializem. Mi smatramo za svoje dolžnost, da se bomo borili proti vsakemu poskusu imperialistov, da bi spravili rusko ljudstvo zopet pod kapitalistični jarem.“

Delegacija si je več dni ogledovala Moskvo. Nato se je razdelila na tri skupine, ki so šle v centralno industrijsko ozemlje, v uralsko okrožje in v južnovzhodni del sovj. unije. Delegacija bo preživela na potovanju po sovj. uniji še mesec dni.

Mi bomo o njenem potovanju še poročali.

Tudi delavci Jugoslavije bi morali ukreniti vse korake, da bi šla ena delegacija v Rusijo.

Prebujanje kolonialnih narodov.

Svetovni kapitalizem in ruska revolucija 1905. l. sta končno prebudila Azijo. Stotine milijonov prebivalstva so se prebudile k novemu življenju in k boju za osnovne človeške pravice, za demokracijo.

Delavci naprednih dežel sveta sledijo z interesom in navdušenjem temu mogočnemu naraščanju svetovnega osvobodilnega gibanja v vseh delih sveta in v vseh oblikah. Buržuazija Evrope, prestrašena po sili delavskega gibanja, se je vrgla v naročje reakcije, militarizma, duhovščine in mračnjaštva. Ali na mesto te živo trohneče buržuazije stopa proletariat evropskih dežel in mlada demokracija azijskih dežela, polna vere v svoje moči in zaupanja v množice.

Prebujenje Azije in začetek boja za oblast s strani naprednega proletariata Evrope pomeni novo dobo svetovne zgodovine, ki se je pričela začetkom 20. stoletja. (Lenin l. 1913.)

Nihče ni kriv, če se je rodil kot suženj; toda suženj, ki so mu ne samo tuja vsa stremljenja po svobodi, temveč ki svojo sužnost še opravičuje in olepša (n. pr. imenuje zatiranje Poljske, Ukrajine itd. „obrambo domovine“ Velikorusov), tak suženj, ki povzroča opravičeno čuvstvo nevolje, preziranja in studa, je lump in hlapec.

„Narod, ki tlači druge narode, ne more biti svoboden,“ tako sta govorila največja predstavnika dosledne demokracije 19. stoletja — Marx in Engels, ki sta postala učitelja revolucionarnega proletariata. In mi, velikoruski delavci, polni čuvstva nacionalnega ponosa hočemo za vsako ceno svobodno in neodvisno, samostojno, demokratično, republikansko, ponosno Rusijo, ki bo urejala svoje odnošaje napram sosedom po človečanskem načelu enakopravnosti, a ne po zatirnem načelu predpravic, ki sramoti veliki narod. Prav zato, ker jo tako hočemo, pravimo: v 20. stoletju je v Evropi nemogoče „braniti domovino“ drugače, kot se boriti z vsemi revolucionarnimi sredstvi proti monarhiji, veleposestnikom in kapitalistom *svoje* domovine, t. j. proti *najhujšim* sovražnikom naše domovine; — Velikorusi ne morejo „braniti domovine“ drugače, kot da želé v vsaki vojni poraz carizmu, kot najmanjše zlo za devet desetin prebivalstva Velikorusije, kajti carizem ne zatira teh devet desetin prebivalstva samo gospodarsko in politično, ampak jih tudi demoralizira, ponižuje, onečašča, prostituira, ker jih priučava zatiranju drugih narodov, ker jih uči, da prikrivajo svojo sramoto z licemernimi, navidez patriotičnimi frazami.

Pravijo nam, da je razen carizma in pod njegovim okriljem vzrastla in se okrepila že druga zgodovinska sila, velikoruski kapitalizem, ki vrši napredno delo, s tem da centralizira in spaja ogromne pokrajine.[7] Ali tak ugovor ne opravičuje, temveč še bolj obdolžuje naše socialiste — šoviniste, ki bi jih bilo treba imenovati carske socialiste (kakor je Marx imenoval Lassalleance kraljevsko-pruske socialiste). Dopustimo celo, da reši zgodovina vprašanje v korist velikoruskega velikodržavnega kapitalizma proti stoenemu malemu narodu. Ali to je nemogoče, ker je vsa zgodovina kapitala zgodovina nasilstev in ropa, krvi in blata. In mi nikakor nismo pristaši tega, da neprestano ostanejo mali narodi; mi smo brezpogojno *pod drugimi enakopravnimi pogoji* za centralizacijo in proti meščanskemu idealu federativnih odnošajev. Ali kljub temu, celo v tem slučaju, prvič ni naša stvar, ni delo demokratov[8] (da ne govorimo o socialistih), da bi pomagali Romanovu zatirati Ukrajino itd. Bismarck je ustvaril po svojem, po junkersko napredno zgodovinsko delo, toda zelo dober bi bil oni „marksist“, ki bi pomislil na tej podlagi opravičevati socialistično pomoč Bismarcku!“ In pri tem je Bismarck pomagal gospodarskemu razvoju, s tem da je združeval razdrobljene Nemce, ki so jih tlačili drugi narodi. A gospodarski procvit in hiter razvoj Rusije zahteva osvobojenje dežele od nasilja Velikorusov nad drugimi narodi — to razliko pozabljajo naši častilci resnično-ruskih skoro-Bismarckov.

Drugič — če zgodovina reši vprašanje v korist velikoruskega velikodržavnega kapitalizma, sledi prav iz tega, da bo tem večja *socialistična* vloga velikoruskega proletariata, kot glavnega nosilca socializma, ki ga bo rodil kapitalizem. A za osvobojenje proletariata je neobhodno potrebno dolgotrajno vzgajanje delavcev v duhu *najpopolnejše* nacionalne enakopravnosti in bratstva. Interes nacionalnega ponosa (seveda ne v hlapčevskem smislu) Velikorusov se sklada s *socialističnim* interesom velikoruskih (in vseh drugih) proletarcev. Naš vzor ostane Marx, ki je po večdesetletnem življenju v Angliji postal napol Anglež in zahteval svobodo in nacionalno neodvisnost Irske v interesu socialističnega gibanja angleških delavcev.

(Prvič izšlo v 35. štev. „Socialdemokrata“, v Moskvi 12. decembra 1914. leta.)

[7] Socialistična stranka Jugoslavije prav tako opravičuje parole „nacionalnega edinstva“, nadvlado srbske buržoazije. Zato tudi ta stranka zasluži ime kraljevsko-srbskih socialistov.

[8] „Socialistična stranka Jugoslavije“ opravičuje pod to pretvezo reakcionarno Pribičevićevsko politiko „nac. edinstva“.

Dopisi.

Občinske volitve v Zagorju.

Po dolgih petih letih nam je zopet enkrat dana prilika, da zagorski občani povemo, kdo je najbolj upravičen voditi občinsko gospodarstvo in kako naj se ga vodi.

Radi splošne razcepljenosti delavskih moči smo zagorski delavci spoznali potrebo, da se proletariat strokovno zedini v eno organizacijo, a da mora po potrebi izvesti tudi skupne politične akcije proti obstoječemu sistemu, za svoje interese. In občinske volitve gotovo niso nič drugega kot neka politično-gospodarska akcija.

Dvakrat teptani delavci smo želeli, da gre zagorski razredno-zavedni proletariat skupno na volišče in doseže tako, da bo zagorsko občino upravljal proletariat in ne buržuazija. Kakor navadno, so hoteli nekateri skrahirani konzumarji in pokličeni birokrati ala Čobal in še nekaj Kristan-Korunovskih „socialistov" izrabiti to stvar v svoje osebne interese. Eksponent Mihe Čobala naš zagorski Jur Aarh je sklical dne 10. julija skupen sestanek članov SSJ in skupine okrog „Del.-kmečkega lista", na katerem naj bi se ugotovila podlaga skupnega nastopa.

Udeležba z obeh strani je bila precejšnja. Brez izvolitve je predsedoval sestanku Arh. Mi smo odkrito povedali, da smo za skupen nastop proletariata, zato da osvoji občino in uvede v njej tako gospodarstvo, da bo koristno za 95% zagorskega prebivalstva. Skupna lista pa mora biti res delavska, kandidirati moramo take proletarce, za katere vemo, da bodo vodili prol. občinsko politiko. Ne maramo nobeni skupini predpisovati kandidatov. Ali take socialiste, ki so pod vodstvom Čobala v obč. svetu enkrat glasovali za cerkvene zvonove, drugič za demokrate, odločno odklanjamo. Čobal, ki se je toliko kompromitiral v očeh delavstva, ki se je l. 1920. zaprl v konzum in metal rudarjem članske knjižice skozi okno, potem pa koketiral z demokrati in klerikalci, ne more iti na prol. listo. To vprašanje ni osebno, temveč načelno. Človeku, ki je še včeraj delal proti prol. interesom, ne more delavstvo zaupati svoje usode. Vendar smo rekli, da pri osebah ne bomo delali vprašanja. Lista naj bo torej res lista zavednih proletarcev na podlagi proletarskega občinskega programa. Sestavi naj se na podlagi proporca, na podlagi razmerja moči poedinih prol. skupin. Predlagali smo, da naj se izvoli paritetni odbor, ki bo to izvršil na podlagi načelnih sklepov in ne kakih osebnosti.

Arh na naše odkrite izjave ni hotel odgovarjati iskreno. Strupeno in prikrito je napadal nas, češ da smo frazerji, da se lista ne more sestaviti proporcionalno, in po ovinkih nas je prepričeval, da mora biti nosilec liste Čobal, ki da je dober gospodar. To vse, ponavljamo, je odgovoril zavito, a mi smo razumeli, kaj se skriva za njegovim govorom. Nismo mu ostali dolžni z odgovorom. Dejali smo: Nič se ne zvijaj, povej, ali ste za skupno proletarsko listo ali ne. Za Čobala smo priznali, da je dober gospodar take vrste, kot je Tone Kristan. Taki gospodarji so največ škodovali delavskemu gibanju. Pri občinskih volitvah kot nikjer ne smejo biti merodajne osebe in njihovi interesi, temveč edino-le delavski interesi. Arh se je pa zvijal dalje in dejal, da je postranska stvar želja in volja množic in da ni merodajno, v koga imajo one zaupanja. (Zagorjani, ne pozabimo tega!)

Mi smo zahtevali, da se da na glasovanje naš predlog, da se izvoli paritetni odbor, ki sestavi obč. program in listo — in da potem nadaljujemo z delom. Arh pa celo poldrugo uro ni hotel dati predloga na glasovanje, ker je vedel, da so tudi soc. delavci z nami. On je hotel terorizirati nas vse. Končno smo ga prisilili, da se je odglasovalo — in vsi pošteni soc. delavci so glasovali z nami. Nato so bili izvoljeni v odbor z naše strani: ss. Šober, Regencia R., Kosmus Fr., Weinberger M., od SSJ pa: Ranzinger Al., Dolinšek Fr., Kladnik Maks, J. Arh.

12. julija je SSJ sklicala svoj sestanek, ki se pa ni mogel smatrati kot tak, ker je prišlo več naših. Socialist Ule je iz postelje vlekel s. Šoberja, naj se udeleži „njihovega" sestanka, na katerem so hoteli izigrati zagorske prol. v svoje umazane politične namene. Ali delavstvo zahteva napredek in zboljšanje položaja ter ne nasede več frazam kljub temu, da je ta banda potla in neumna (kakor imenuje Arh delavstvo). Ta sestanek ni niti malo vzbudil vtisa, da bi tu zborovala social. stranka, v kateri bi bilo vsaj nekaj socializma. Ni se upošteval nobenih predlogov in ne debate. Čobal je pač hotel po svoji stari navadi diktirati. Ali diktatorstvo mu je končno spodletelo. Sestanek se je razbil in so ga zapustili sami člani SSJ, tako da Čobal ni mogel dati na glasovanje niti svoje resolucije.

13. julija se je prvič vršila seja paritetnega odbora. Kljub vsemu smo se nadejali, da se sestavi skupna prol. lista. Takoj po otvoritvi je prosil za besedo Arh, ki privleče iz žepa Čobalovo resolucijo, ki v glavnem vsebuje sledeče:

1. Ako hočemo skupno na volišče, se mora lista glasiti „Jugoslovanska socialdemokratična stranka v Zagorju"; 2. za kandidate se sme postaviti samo take, ki se bodo smatrali za enoten klub in ki drže disciplino med seboj ter nastopajo enotno. Na listo se sprejme kandidate, naj si bodo socialisti ali nekdanji odvisni, ne da se veže, koliko je enih in drugih. Postaviti je treba samo „trezne", to je take, ki bi samo kimali. Razume se, da je ubogi Jurček po prečitanju resolucije doživel splošen zasmeh večine nas in nekaj lastnih svojih pristašev. Razšli smo se od seje brez vseh sklepov, ker je bil itak že za drugi dan sklican sestanek, kjer naj bi se obravnalo sporne točke vpričo predstavnikov obeh strani iz Ljubljane. Bilo je samo vprašanje, ako naj se povabi na sestanek večje število sodrugov. Mi smo bili na stališču, da ima pravico udeležbe vsak sodrug. A Arh je bil proti temu in je rekel: „Pa pokličite vašo bando skupaj!" Tako govori strokovni tajnik. Rudarji v enotni strokovni organizaciji bodo kmalu obračunali s takim tajnikom.

Ker tudi na sestanku dne 14. julija ni prišlo do nobenega zaključka, se je sklenilo, da naj SSJ ponovno skliče članski sestanek, kjer naj izvoli nove sodruge v paritetni odbor, ter se je ugotovilo, da Arhovci ne marajo skupnega nastopa. In res so sklicali svoj sestanek dne 19. julija in tam je Čobal rekel, da SSJ v Zagorju ne sme nihče drugi predstavljati kot Čobalovi eksponenti. Iz paritetnega odbora so izbacnili dva dobra socialistična delavca Ranzingerja in Kladnika, ter na njihovo mesto postavili Čobala in enega njegovega kimovca.

20. julija se je vršila seja izpremenjenega paritetnega odbora. Sodrug Šober je otvoril sestanek z željo, da se sestavi občinski program in kandidatna lista. Ali prvi je zahteval besedo Čobal, ki je rekel, naj se sestavi taka lista, da bo ta blok discipliniran. Zato naj se sestavi lista po pariteti, tako da vi neodvisni z 231 glasovi dobite toliko mandatov kot mi z 75 glasovi, nosilec liste naj bo socialist (Čobal sam) potem pa po eden z vsake strani. O obč. programu ni nič govoril. S tem so se birokrati razkrinkali do golega in mi se nismo imeli več pogajati z njimi. Mi smo pokazali dovolj dobre volje. Čobalovci so mislili, da bodo s tem razbili skupen nastop proletariata. Ali motili so se. S tem so le sami sebe končno izločili iz vrst razredno-zavednega delavstva.

Delavci smo se proti njihovi volji združili za enoten nastop. Sodrugi — socialistični delavci niso hoteli poslušati onih, ki hočejo izvajati diktaturo nad proletariatom. Delavci z obeh strani so sami sestavili skupno listo

„Združenih delavcev in kmetov",

ki je pravi izraz volje zagorskega proletariata ter nosi imena borcev za delavske interese. Čobal bo pa imel listo pokvarjenih konzumarjev in delavskih škodljivcev.

Zato, sodrugi, kmetje in obrtniki, ter ti „delavska banda", kakor te imenuje Arh, glasujmo vsi kot en mož dne 6. septembra za listo

Združenih delavcev in kmetov,

da se tako začne enkrat v zagorski občini res tako gospodarstvo, ki bo koristilo nam, pa ne raznim odirušem in „socialističnim" predstavnikom buržuazije.

Zagorski delavci in kmetje.

Naš novi podlistek.

Z današnjo številko pričnemo priobčevati razprave največjih voditeljev svetovnega revolucionarnega proletariata o nacionalnem vprašanju, ki je danes tako pereč problem pri nas. S tem bomo mnogo pripomogli k razčiščenju tega važnega vprašanja v delavskih vrstah. Na podlagi teh člankov bo vsakdo videl, da ima edino naša skupina v Sloveniji pravilen program o nacionalnem vprašanju v Jugoslaviji. O tem bomo izdali v kratkem tudi posebno brošuro. Vsakdo naj pazno prebira te razprave in naj shrani vse številke lista, ki se pečajo s tem problemom. Pri današnjem članku „O nacionalnem ponosu Velikorusov" naj si vsakdo predstavlja mesto predvojne Rusije današnjo Srbijo in Jugoslavijo in bo videl, kako točno odgovarja to stališče današnjim razmeram pri nas.

Tiskovni sklad.

Iz Ljubljane: Kotnik Ivan 5, Kregar Josip 5, neimenovani 4, neimenovani 23, Erbežnik Ivan 5, Gradolnik Ivan 5; Prevc Franc Jesenice 5, Boršajka 5·50, Oman Marija Litija 5, Keber Ignac St. Jurij 5: nabiralna pola 27 Ferčej Jesenice: Stuar Ivan 5, Vodnik Val 2, Starič Josip 1, Krjok Jakob 1, Kmelj Anton 1, Svetina Anton 1, Grum Janez 2·50, neimenovani 2, Dreža Tomaž 2, Cugovitz Anton 3, Slace Luka 2, Modre Ludvik 5, Oman Peter 2, neimenovani 1, Bronc Valentin 1, Rotar Marija 2, Svetek Franc 10, Svetina 3, nečitljivo 2, Kos Jakob 2, Cvetko Pavel 3, Ravnikar Val. 2·50, Marn Franc 5, Smolej Janez 2, Makelj Anton 2, Varner Franc 5, Janežič Franc 5, nečitljivo 4, Noč Lovro 2, Bertoncelj Tomaž 2, nečitljivo 5, Pikan Anton 2, Sabiotnik 10, Molej Vinko 5, nečitljivo 3, Zupan Janez 2, Žen Franc 1, Pogačnik Franc 2, Kobalj Peter 2, Bohinc Franc 2·50, Šibar F. 2, Mirkaetič 2, nečitljivo: 2, 2, 2, 2, 2, 10, 1·50, 1, 3, 3, Legat Alojz 2, Murgelj Filip 2, Polak Franc 2, Koča 5, Pogačar 3, Legat 5, Štampel 4, Alman Janez 1, Vordnik 2, Kobalj 2, Rozman Peter 10, neimenovani: 3, 1, 2, Ambrožič 10, Vengelj Fr. 5, Vidic Konrad 10, Cerček Nikolaj 2, Javorski Josip 3, Medjaš Anton 2, Koč 2, Ravnekar Neža 5, Čopon 20, Globočnik 3, Černe J. 3, Sitar 5·50, Pintar Janez 2, Lasan Rok 5, N. N. 2. — Iz Litije: Neimenovani 10, Zupančič Ivan 5, Marn Rudolf 2, Fidler Jože 5, Peterca Franc 5, Boštjančič Josip 4·50; Besnik Franc 5, Kolman Franc 5, Majcen Anton 3, Otrin Mici 5, Gorišek Ladislav 10, Lebrar Josip 5, Osolnik 5, N. N. 5, Simončič Franc 5, neimenovani 6, 5, Ceteznik Anton 5·50, Perdjakov Andrej 5, F. N. 50; Pilen Peter Maribor 7, Brišečnik Lovro Velenje 5; nabiralna pola 20 Melavšek Jesenice: Melavšek Franc 10, Babnc Ivan 5, Hari Anton 1, Vernik Tomaž 1, Slamnik Matevž 1, Kellar Peter 1·75, Jugovic Jakob 3, Klinar 1, Kukovec Ivana 2, Sedlnc Martin 1·50, Rejc Franc 1, Kovač Franc 1, Tojš Franc 1, Kramar Janko 1, Val Josip 1·75, Lapiš Jože 1, Perdan Ivan 2, Markizeti Ivan 1, Deiopst Mihael 2, Sajevic Anton 2, Papler Janez 1, Gram Ivan 2, Lilović Marija 1, Cerenik Anton 3, Stražišar Leopold 2, Halner Franc 3, Halner Matevž 3, Malenšek Vinko 5, Mohar Johan 2, Mlakar Janko 3, Ambrožič 4, Kord Josip 2, neimenovani 1, 2, 1·50, V. P. 10, P. J. 5, Krasnik Franc 5, Vidmar Ivan 3, Ulčar Alojz 3, Kružič Valentin 3, Leskovec Pavel 3, Klemenc Marija 3·25, Ban F. 3, Smolej Mavricij 5, Vilman F. 5, Legat Mici 10, Slapar Pepca 3, Prevc Marija 3, Vergles Ivan 10, Markeš 5, Habernik R. 1, Ravnihar Ivan 1, Golba Franc 5, nečitljivo 2; neimenovani 5, Zorko 5, Grem 5, Kramar 5, O. A. 100; nabiralna pola št. 68 Ferlolja: neimenovani 10, Herman Delpin 15, Igl Josip 10, Ferlolja Franc 10, N. N. 3·50, Verše Anton 10; Repec Peter Dob pri Domžalah 3; nabiralna pola Stolekar Medvode: Iz Kranja: Šircelj 1, Koritnik 1, neimenovani: 1, 20, 4, 1, 5, 0·75, 3, iz Medvod 3, 5, 1·50, 2, Bitenc 1·25, Hiterc Jože 2, Šink Josip 5, Wunselj Herman 2, Šolar Hinko 2, Bajželj 2·75, Žebre 2, Alešovec Peter 2, Rešek Anton 1, Miklavčič Anton 5, Titz Leopold Kranj 5, Poslišek Avgust Medvode 5, Stare Ivan 20, Krč 1, Ribič 1·50, Mavrin Ana 1, Meden 2, Čermovar 2, Oman Ivan Kranj 2, Grohar Karolina Kranj 8, nabiralna pola št. 62 Zupančič J. Logatec 50; nabiralna pola št. 8: Podlipnik Tržič: Podlipnik Franc 10, Janc Jurij 0·25, Mlinar Ignac 7, Zupan Jože 1, Štefe Miha 1, Koprivnik Franc 0·50, Logar Peter 2, Greb Janez 1, Kopač Metod 1, Meglič Janez 1, Kristan Franc 2, Pintar Josip 1, Rozman Mara 2, Weber Ivan 13, Tavčar Andrej 2, Zest Josip 2, Stibelj Luka 2, Novak Josip 3, Kolar Ignac 3, Brenčič B. 10, Pogačar Franc 10, Kolar Ivan 5, Mlakar 15, Bertinčič Jos. 3, Gostar Ivan 7, Kajfar Franc 5, Zadražnik Andrej 3, Arko Ivan 2, Janežič Anton 5, Perič Nikola 10, Perko Kristian 10, Skraba Ivanija 1, Blagar Franc 3, Zeh Gotfrid 5, Usar Peter 5, Aljančič Matevž 5, Makoreh Franc 2·50, Srečnik Vinko 2·50, Zapir Josip 1, Naglič Jakob 5, Belaj Ivan 5, Mokorel Simon 2, Skrubin Janez 3, Blažič Josip 1·75, Zupan Ivan 2·50; nabiralna pola št. 67 Kališnik Polde Velenje: Kališnik Polde 10, Polanc Josip 5, Lekš Jože 5, Stemberger 3, Glušič Franc 2·50, Kališnik Ivan 2·50, Kovač Filip 10, Oblak Miha 3·75, Lorberg Albert Črna 10, Ilgo Josip Črna 10; nabiralna pola št. 30 Ravnik Franc Jesenice: Ravnik Franc 5, Koren Ferdinand 2, Urbanc Matija 2, Robič Franc 3, Jerasa Alojz 3, Jelovčan Franc 3, Zidanek Martin 2·50, Čadež Franc 3, Pavlič Blaž 3, Malenšek Josip 5, Stare Ivan 3·75, Močnik Martin 5, Malenšek Ivan 5, Ribtaršič Frančiška 5, Čuden Josip 5, Novak Josip 3·25, Lamovšek Leopold 3, Legat Simon 5; nabiralna pola št. 1 Ban Ludvik 50; nabiralna pola št. 143 Kosmus Riko Zagorje: Kosmus Riko 10, Vidic Ivan 10, Ilg Karl 4, Hudomalj Drago 2, nečitljivo 3·50, Hlebec 2·50, Vahtar Johan 2·50, Götz Franc 2·50, Aschmann Johan 3, Poch Franc 2, Lanegger Rudolf 2, Sitter Franc 4, Kastelic Anton 5, Bevc Josip 2, Grah Peter 1, Lanegger Josip 2, Kosmus Franc 10, Podlogar Ivan 5, Per Ivan 5, neimenovani 3, Flis Anton 2, Kosmus Franc 3, Rak 3, Wallend 5, Gomer Ivan 5, Gerhart Alojz 5, Weber Anton 5, Weinberger Engelb 5, Drame Vinko 2, Norbert 2, Požunelj Franc 2·50, Džamel Otmar 2, Lanegger Anton 5, Bem Janez 5, Brašnikar Ignac 2, Plahut Jože 3, Dernovšek J. 3, Dernovšek Franc 1, Kos Viktor 2, Umek Ivan 1, Rotar Karl 5, nečitljivo 1, Slamnik Avgust 1, Zupan Ivan 5, Postotnik Ivan 2, Ocepek Matevž 2, Mahkovič Ivan 7·50; nabiralna pola štev. 18 Ivan Druže Hoče: Medvešek Josip 5, Danuter Mihael 1, Jazbinšek 1·75, Lešnik Jan. 1·50, Urbas Franc 2, Hračko 1, Pfeifer 2, nečitljivo 1, Zvižaj Franc 1, Herdsch August 5, Klančnik 1·50, Druže 10, Strnad Ivan Ruše na račun 91; Drstvenšek Andrej Rajhenburg na račun 60; Ozrogar Zagorje ob Savi 4; nabiralna pola štev. 60 Kres Ignac Litija: po 10: Kres Ignac, Kres Jože, Orehovc Franc, Cezar Franc, Lavše Anton, nečitljivo 30, po 5: Kres Ivana, Verhovc Alojz, Praprotnik A., Kres Ivanka, Copar Jože, Švarc Anton, Breznik Karl, Pintenič Franc, Bajde Anton, Lovše Robert, Lavrinc Slavko, nečitljivo, Praprotnik Jožica 4, po 3: Kres Marija, Kres Edvard, Jarman Franc, Jug Franc, Vengust F., po 2: Bokal Franc, Pavliha Franc, Černe Janez, Began Franc, Čočej Jurij, nečitljivo, Martin Miha, Pankar Martin, Tomažič Marija, Vičič Ivan, po 2·50: Pivc Marka, Cutar Ivan, Strnda Franc, Klanšek J., po 1: Končar Jakob, Bajde Franc, Pavliha Ivan, Zupančič Franc, Končar M.; nabiralna pola št. 24 Vister Valentin Javornik: po 10: Vister Valentin, Zevnik Franc, Sušnik Franc, Dolinar Franc, Treven Ivan, Kristan Anton; po 5: Kukovca Ivana, Tušar Anton, Kristan Miha, Zupančič Franc; Rozman Franc 2, Legat Jože 2, Pavlič Anton 3, Zupančič Anton 7·50, Rozman Avgust 3; nabiralna pola št. 25 Amotožič Jesenice: Amotožič Vinko 15, Raja F. 30, Gardina Henrik 20, Vojvoda Franjo 10, nečitljivo 10, Bohinc Franc 1, Hreš Vincenc 2·50, nečitljivo 5, 3, 10, 2·50, 2·50, 2·50, 3, 5, po 5: Ferk Franc, Trenkovič Stefan, Markun Franc, Čop Matevž, Logar Josip, Javk Anton, Stare Ivan, Praprotnik Janko, Vrabec, Ravnik Franjo, Mencinger Franjo, Vingar Ivan, Tamar Albin; po 3: Kristan Josip, Bizjak Ivan, Doltan Albino, Jakopič Ciril, Bizjak Helena, Pintar Franc, Arh Lovro; po 2: Smolnikar Franc, Torkar Nikolaj, Klančnik Miha, Mencinger Mirko, Potočnik Ivanka; Bogata Martin 2·25, neimenovani 7·25, Ferčej Matevž 1, po 2·50: Mlakar Franc, Bohinc Matevž; Jakopič Igo 4, Koprivec Marija 4, Kos Pepi 1; nabiralna pola št. 23 Stojan Ivan Javornik: Stojan Ivan 20, po 5: Jamar Ivan, Mazovec J., Pepina Simon, Rančič Alojz, Mežnar Franc, Prevc Marija, Slapa Andrej, Rapret Josip, Klančišek Ancej, Galina Ivana; Kavčič Marija 2, Kukovca Ivana 4·50, Ujčič Anton 10, Vidmar Barba 3, Resman Florjan Kropa 118·75; nabiralna pola št. 34 Kragelj Franc Kranj: po 5: Kragelj Franc, nečitljivo, Kragelj Rudolf, Stich Karl, Oselj Josip, Tomšič Vinko, Gotnik Vinko, Vidmar Josip, Brate Ivan, Kos Anton, Tičar Lovrenc, Kovač August, Kebe Ignac, Repovš Franc, Jasmek Urban, Keše Ivan; Borštnar Ivan 4, Veber Jože 4; po 2: Sila Anton, Trampuš Anton, Birk Peter, Ušnc Jože; Logar J. 1, nečitljivo 1, Kos Albert 0·25; Kerše Alojz Trbovlje na račun 170·75, Kuhar Lovro Guštanj 200; nabiralna pola št. 32 Usar Peter Križe: Kuhar Hans 10, po 5: Usar Peter, Lopata Miha, Cvirn Franc, Aljančič Matevž; po 2: Kuhar Anton, Schubert Robi; C. F. D. 15, F. N. 20, neimenovani 5, Gradelj Miha Moste 5, Andrejašič Andrej Hrenovica 5, Zupan Peter Ljubljana 76, Ferjuc in Petrič iz Francije (20 frankov) 50; nabiralna pola št. 28 Malej Ivan Sava-Jesenice 25, Weinberger Marko Zagorje 100, neimenovani iz Kočevja 44; iz Hrastnika po 20: Kapla Aleš, Zaupkar Ivan, Pieterski Anton; po 5: Gorenc Jurij, Bestan Ivan, Komlanc Viljem, Gričar Karl, Bedenik Rudolf, Hrup Albin, Kurent Jože, rudar, neimenovani, Zvonar Ivan, Kišek, neimenovani, nečitljivo; Jerebičnik Avg. 4·25, Laznik Fr. 3, neimenovani 3·25, Hercog M. 10, Uriep Ov. 3, Kašen I. 2, Medved Franc 4·50, Mojčar 7, neimenovani 2, 1; preko Jesenic sodrugi iz Francije v frankih: po 10: F. F., Kašič J., Werget; po 5: Zbovec J., Stare Kokalj, Simonetič Fr., Koprivšek, nečitljivo, Albin Sodja, Simonetič, Pavlič, nečitljivo, Lukanc Noč Alojz 3, Carman J. 1, Gorjanc 1, skupaj 90 frankov i. j. 220 Din; nabiralna pola št. 63 Matjašič Štefan Maribor: Drvenšek Josip 10; po 5: Bohav, Matjašič, Zala, Pirker Avgust, nečitljivo; Ivhart 3, brezposelni 3, Brachoviz 3; po 2: Čobal, Hercog, Kurbes Anton, Slekovec, Primšek, Razbernik Ciril, Trdin Franc, nečitljivo; nečitljivo 2·50; nabiralna pola št. 55 Skašek J. Zagorje: Skašek J. 20, po 10: Sitter, Blaško, Ranzinger, Norbert, Seidling, Regencia R., Gorenj, 3 nečitljivih, Siter Fr., Rus, Aschman, Peer, Jugovar, Strplek Iv., Drame; po 5: Marinšek, Koncilja, Žerko, Grčar, Karner Fr., Drumel, Gorej, Skrubi; Fani L. 4, kolporterja lista 13·50, Forte 6, Dercani 1, nečitljivo 1·50; M. Lemež 100, Pančar 6. Skupaj 4.779·20 Din, vštevši zadnjo vsoto skupaj Din 7.229·70.

Listnica uredništva.

Oni sodrugi, ki so nabrali nad 150 Din za tisk. sklad, naj nam takoj javijo, ali imajo rajši knjige v slovenskem ali nemškem ali hrvatskem, odnosno srbskem jeziku.

Več člankov smo morali radi preobilega gradiva odložiti za prihodnjič. Uredništvo.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani. Odgovorni urednik Josip Pezdir, sedlar. Tiskarna Josip Pavlíček, Kočevje.

Plačujte redno naročnino!